

ערכין ז: - ח

משה שווערד

1. תוספות כתובות דף צ/א

שמע מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה - **תימה מה סברא היא זו** דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ו**תירץ רשב"ם דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תנעול דלת בפני לוויין** וכן לכתובת אשה משום חניא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לאהיא הואילויכוללקדום לא ימנע הלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי **אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:)** אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שתייהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן החמישית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה וארבע לראשונה **ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה דגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ו**תירץ דגבי הקדש ודאי מה דגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש** עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה... ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירין זה**

2. ספר עבודה ברורה

היו בידו חמש סלעים ואמר ערכי עלי וכו'. פי', לרבנן דר"מ דס"ל דבהשג יד נותן כל הסלעים שבידו ולא רק סלע אחד, חידשה הגמ' כאן שיכול לתת רק ד' לשניה (מתוך החמש שיש לו) ע"י שיעריכנו הכהן קודם על השניה, וסגי בזה משום שיש עליו שעבוד של ערך הראשונה שהוא לפחות סלע - לכך חשיב שיש לו רק ד' - וכשנותנם נפטר. ושוב מעריכו הכהן על הראשונה בסלע אחד - דזה מה שנשאר לו, ונותנו. ונמצא שנפטר מב' הערכין בה' סלעים.

3. תוספות ערכין דף ז/ב

בעידנא דיהיב לראשון לית ליה - תימה דבעידנא דנדר לראשון היה לו ה' סלעים ואיך נפטר כשנתן להם אחת התנן פרק השג יד (לקמן דף יז:) היה עשיר פי' בשעת הנדר והעני כשבא לפרוע לכהן או עני כשנדר ולא נתן כלום והעשיר נותן ערך עשיר ואומר רבינו דהך דלקמן דוקא שהעריכו הכהן בעודו עשיר ולכך כשהעני שוב נותן ערך עשיר אבל אם נדר כשהוא עשיר ולא הוערך והעני נותן ערך עני ובשמעתין הכי הוא נתן ד' לשניה שהכהן העריכו תחילה על השניה וחזר והעריכו על הראשון ונתן על פיו אחד על הראשון ולכך נפטר ממנה דלא הוערך עליה בעוד שהיו בידו החמש סלעים:

4. רמב"ם יד החזקה - הלכות ערכין וחרמין פרק ג

(ד) הרי שלא נמצא בידו אפילו סלע אין לוקחין ממנו פחות מסלע אלא ישאר הכל עליו חוב ואם מצאה ידו והעשיר יתן ערך שלם הקצוב בתורה:
(ה) עשיר שהעריך והעני או שהעריך כשהוא עני והעשיר הרי זה חייב בערך עשיר אבל אם העריך כשהוא עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עני:

5. לחם משנה הלכות ערכין וחרמין פרק ג

[ה] עשיר שהעריך והעני כו'. **התוס'** ז"ל בריש פ"ב דערכין הקשו מדין זה על הדין שכתב רבינו ז"ל לקמן דהיכא דהיה לו עשר סלעים ונתן תשע לשניה וסלע לראשונה יצא ידי שתייהן דאמאי נפטר כשנותן אחד לראשונה הא כיון דמתחלה היו לו י' כשהעריך הוי כהעריך עשיר והעני שנותן ערך עשיר ולא הוה ליה למיפטר אלא ב' כמו שהיה לו כשנערך ותירצו דהך דאמרינן עשיר שהעריך והעני היינו שהעריכו הכהן בעודו עשיר אבל לא העריכו הכהן בעודו עשיר אעפ"י שכשנפטר ערכי עלי היה עשיר והעני לא איכפת לן דבעריכת כהן תליא מילתא ועל פי זה כתבו בבעיא דבעי כשאמר שני ערכי עלי בבת אחת דהיינו דהעריכו הכהן יחד דאי בזה אחר זה לא גרע מנתן לשניה וחזר ונתן לראשונה א"כ סבירא להו דבעריכת כהן תליא מילתא ורבינו

ז"ל לא ביאר כלל מכל זה לכן נראה ודאי שאין דעתו אלא שבעריכתו תליא מילתא ואם כשאמר ערכי עלי היה עשיר אע"פ שהעני אח"כ נותן ערך עשיר. ולקושית התוספות ז"ל אפשר לתרץ דלא תלי רחמנא בעשיר והעני בתר עריכה דידיה אלא כשהיה עשיר באותה שעה שהיה ראוי לתת לו ערך שלם דאע"פ שהעני אוקמיה אדיניה אבל כשהיה לו באותה שעה י' או ה' סלעין דנפיק מתורת עשיר והוי עני דאין לו כדי לתת ערך שלם אע"פ שהעני אח"כ יתר לא איכפת לן ולא אזלינן ביה אלא בתר שעת נתינה:

6. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ו הלכה ו

כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות או עד שיעקר הוסת ליום אחר תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהן אחד עשר [ואחריהן] שבעה ואחריהן אחד עשר, ותזהר במנין כדי שתדע בעת שתראה דם אם בימי נדה ראתה או בימי זיבה, שכל ימייה של אשה כך הן שבעה ימי נדה וי"א ימי זיבה, אלא אם כן הפסיקה הלידה כמו שיתבאר.

7. ספר עבודה ברורה

אולם רש"י סובר שיש רק הלכה אחת, לענין ימי זיבה - שהם י"א יום, אבל על ימי נדה אין הלכה כלל הקובעת איזה ימים ראויים הם לנדות, אלא כל אימת שתראה - ראוייה היא להיות נדה זולת הי"א יום שאחר ימי הנדה שהם ימי זיבה. וימי נדה אינם תלויים בזמן אלא בראייה, וכשרואה אחר י"א יום היא מתחלה ימי נדה. ומשונה ס"ל ג"כ דובה הטעונה ספירת ז' נקיים ולא ספרה, נמשך ימי זיבתה אף לאחר י"א יום כיון שלא נאמר כלל זמן של ימי נדה, ואין מי שיפקיע את זיבתה.

גם לרמב"ם וגם לרש"י יש רק הלכה אחת, אלא שלפי הרמב"ם ההלכה האחת היא "ימים של נדה", ולפי רש"י ההלכה היא "ימים של זיבה". והיינו שלפי הרמב"ם דיש רק הלכה של ימים של נדה, ממילא כל שהוא "בלא עת נדתה" הוי ראיית זיבה, והי"א ימים הם הימים ש"בלא עת נדתה", אבל לאחר הי"א יום שוב הוי עת נדתה אף שעדיין לא הגיע עת וסתה, והנדות מפקיע הזיבה. ומשונה נמי אם הגיע וסתה בתוך י"א יום הוי ראיית נדה, אף שהוא ב"א יום, כיון דליכא כלל ימים של זיבה, ורק כל שהוא "בלא עת נדתה" ממילא היא בזיבה. אבל רש"י סובר להיפך דיש רק דין של

ובביאור פלוגתתם כתב הגרי"ז (סטנסיל) בב' דרכים. (א) דהרמב"ם סובר דכמו שיש הלכה למשה מסיני ד"א יום שבין נדה לנדה הם ימי זיבה, כמו כן יש הלכה שניה של ימי נדות, דהיינו שאותם ימים שהם ימי נדות הוראה בהם דם היא נדה, והם קבועים בזמן ואינם תלויים בראייה כלל, דהיינו שאם ראתה בתקופת הז' ימים - היא נדה, ואם ראתה בתקופת הי"א ימים - היא זבה, ולכן ס"ל דהך י"א יום שבין נדה לנדה, אין הכוונה בין ראיית נדה אחת לחברתה, דהא לא כעין ראייה בפועל, אלא היינו בין "ימי נדה" ל"ימי נדה", וא"כ אפילו אם לא ראתה בד' ימים אלו נקראים הם "ימי נדה". ולכן אף אם ראתה בימי זיבתה ולא פסקה והמשיכה לראות לאחר הי"א יום שהם ימי נדתה, זמן נדתה קובע שהם דם נדה הן ולא דם זיבה.

8. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ח

הלכה טז: כל אשה שטעתה ולא ידעה עת וסתה וראתה דם חוששת לזיבות, לפיכך אם ראתה יום אחד או שנים יושבת תשלום שבעה שמא דם זה בימי נדתה היא, ואם ראתה שלשה ימים סופרת שבעת ימים נקיים שמא בימי זיבתה היא עומדת. הלכה יז: וכיצד היא עושה לתקן וסתה ולידע אם היא זבה ודאית או ספק זבה ולידע ימי זיבתה, הכל לפי ימים שתראה בהן, כיצד ראתה יום אחד או שנים משלמת עליהן השבעה ותתחיל למנות האחד עשר יום מאחר השבעה. הלכה יח: ראתה שלשה ימים הרי זו ספק זבה שמא יום אחד מהן קודם נדתה ושנים בתחלת הנדה, וכן אם ראתה ארבעה, שמא שנים קודם הנדה ושנים מתחלת הנדה ויושבת חמשה תשלום ימי נדה ואחד עשר ימי זיבה אחר החמשה. הלכה יט: וכן אם ראתה תשעה ימים הרי זו ספק זבה שמא שנים קודם ימי נדה ושבעה של נדה ומתחלת למנות אחד עשר יום מאחר התשעה שפסק הדם, וכן אם ראתה אחד עשר יום הרי זו ספק זבה, שמא שנים קודם הנדה ושבעה של נדה וב' של אחר הנדה ונשאר לה מימי זיבתה תשעה. הלכה כ: ראתה שנים עשר יום הרי זו זבה ודאית, שאפילו היו מהן שנים לפני הנדה ושבעה של נדה הרי שלשה לאחר הנדה וישאר לה מימי זיבתה שמונה, וכן אם ראתה שלשה עשר יום ישאר לה מימי זיבתה שבעה והן ימי הספירה.

9. מגיד משנה הלכות איסורי ביאה פרק ח

[טז] כל אשה שטעתה ולא ידעה וכו'. בערכין פרק שני (דף ח') משנה אין פתח בטועה פחות מ' ולא יתר על י"ז בטועה ובגמ' תנו רבנן טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי פתחה י"ז שני ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ג' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ד' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ה' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ו' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ח' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ט' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז י"א עשרה ימים טמא ראיתי פתחה עשרה י"ב פתחה תשעה י"ג פתחה שמונה י"ד (יום טמא) פתחה ז' שאין פתח בטועה פחות מ' ולא יתר על י"ז אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא למה לי כולי האי תמנה ז' ותשתרי אמר ליה לתקוני לידי נדה ופתחה קאמרינן ודעת רבינו שאע"פ שאשה אחרת שאינה טועה היא מונה שבעה וי"א בין תראה בין לא תראה והרי היא נכנסת בימי נדות א"פ שלא ספרה ז' נקיים לזבה כמו שכתבתי פ"ז לפי דעתו ז"ל וכן הוא סובר שלעולם היא מונה המנין הזה כמו שנתבאר פ"ו בטועה זו הוא סבור שכיון שאינה יכולה לשמור הסדר הזה ואם היתה חוששת לכך לעולם תהיה מקולקלת למנינה דשמא כשראתה ד' או ה' או ו' או י"א כולן היו בימי זיבה או שמא הו' מהן היו בימי נדה ולכשתחזור ותראה לאחר מכן לא תדע באי זה זמן תעמוד אם בנדות או בזיבות וכן בכל הטועות היה להן לחוש דנו אותה חכמים כמי שעוקרת וסתה וקובעת וסת אחר שהיא מתחלת בוסת השני לימי נדות לפי דעתו והוה הסדר שהנהיגו בה לענין טומאה לבעלה לעולם היא חוששת לספק נדות ולספק זיבות להחמיר אבל לענין המנין כדי לתקנה לזמן הבא אינה חוששת לזבה גדולה אלא א"כ הדבר מוכרח וכגון שראתה י"ב אבל חוששת היא ליום אחד או לשנים מימי זיבות ולעולם נותנין לימי נדות השאר ואם אינה אלא יום אחד נותנין אותו לנדות שנים האחד לזיבות והשני לנדות ג' אחד לזיבות ושנים לנדות ולזה פתחה י"ז ולא נתנו כלן לזיבות מפני שלא לרבות פתחה של זו יותר מהמתחילות לראות שאפילו אינן רואות אלא יום אחד אין פתחן יותר על י"ז ואיפשר שהוא סובר דהלכתא גמירי לה שאין טועה יותר על י"ז ולא פחות מ'ז' והרי זה בכלל מה שאמרו שי"א יום שבין נדה לנדה דהלכתא גמירי לה זהו דעתו ז"ל ובאמת שאלו דברים דחוקים והעיקר כשיטת הרמב"ן ז"ל שאין האשה נכנסת לפתח נדות עד שיכלו ז' נקיים לזבה גדולה ושאר זיבות אלא סמוך לימי נדות שראתה בהן ואם לא כן לעולם היא מתחלת בנדות כמו שנתבאר פ"ו ולפי השיטה הזו בטוען חוששין לכל מה שאפשר ואעפ"כ פתחי נדותה בהכרח הם כפי מ"ש חכמים ויתבאר לך זה במעט התבוננות:

10. שו"ת חתם סופר ח"ח קובץ תשובות סימן סד

ובגליון מגן אברהם שלי כתבתי דבר זה הועתק בכמה מקומות בשינויים קלים, בהגהות ח"ס שו"ע או"ח רס"א שד"ם, שו"ת חאו"ח סי' קע"ח ד"ה ויעיין, ועיין בליקוטי הערות שעליו, אות ה', מה שציין ושקיל וטרי בזה וז"ל: שמעתי מקשים לרמב"ם [ה' איסורי ביאה פ"ו ה"ד והובא] בטי"ד סי' קפ"ג, דימי אשה לעולם ז' ימי נדה וי"א ימי זיבה וכן לעולם, א"כ איך שייך פתח בטועה [ערכין ח' ע"א] דניזל בתר רוב ימים והמה ימי זיבה, והתם לא שייך קבוע כיון שלא ניכר במקומו. ועיין טהרת הקודש זבחים דף ע"ג ע"א. ולפע"ד לק"מ, אדרבא איפכא קשיא, ניזל בתר רוב דמים שהמה מימי נדה, דבימי זיבה מסולקת מדמים דמש"ה דיה שעתה, ועל כרחק משום דאיכא מתנגד רוב ימים והיינו ספיקא אי ניזל בתר רוב ימים או בתר רוב דמים, וק"ל, ע"כ שם בחידושי. ומשם יראה דאין הגרסא תמוה. וגם מה שתמה על קרבן עדה אינו אלא דקדוק לשון, אבל הי' לו לתמוה תמיה אחרת כמ"ש לעיל. וכל מן דין ובר מן דין יתענג על רוב שלום ויגל כבוד תורתו כנפשו ונפש א"נ. משה"ק הנ"ל

11. רמב"ם הלכות מילה פרק א הלכה טו

הוציא העובר ראשו חוץ למעי אמו בין השמשות אע"פ שלא יצא כולו אלא בלילי שבת אין מלין אותו בשבת, וכל מי שאינו דוחה את השבת אינו דוחה את יום טוב ראשון ודוחה את יום טוב שני, ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני, וכן מילה שלא בזמנה אינה דוחה את שני ימים טובים של ראש השנה.

12. שו"ת הרא"ש כלל כו סימן ה

נשטט כאן סי' ו' מילה שלא בזמנה, אינה דוחה י"ט שני של גליות. והא דקתני בפרק רבי אליעזר דמילה (קלז): שני ימים טובים של ר"ה, נימול לי"ב; הוא הדין בי"ט של גליות, אלא שהמשנה נשנית בארץ ישראל. דדוקא גבי מת התירו לדחות יו"ט שני, והתירו אפילו ביו"ט שני של ר"ה =ראש השנה=, אבל במילה שכבר עבר זמנה, לא התירו לדחות יום טוב שני בשבילה.

13. שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - אורח חיים סימן ל

ובגוף הדין שנחלקו הרמב"ם והרא"ש במילה ודאי שלא בזמנה דלהרמב"ם דוחה יום טוב שני ולהרא"ש אינו דוחה, נראין דברי הרא"ש דמה סברא יש להקל בשאר ימים טובים יותר מר"ה מה שאינו תלוי ביומא אריכתא, והרמב"ם בפירושו המשנה שם פרק ר"א דמילה באמת כתב שבר"ה נימול לשנים עשר לפי שהוא יומא אריכתא ולענ"ד צ"ע. והרא"ש בתשובה שפיר השיב שהרי לענין מת שהקילו הקילו גם ביום טוב שני של ר"ה וא"כ גם לענין מילה אם היו מקילים בשל גליות היו מקילים גם בר"ה. ואעפ"י שנראין דברי הרא"ש מ"מ מי שרוצה לסמוך על הש"ך שהכריע כהרמב"ם וסמ"ג להקל ביום טוב של גליות אין מוחין בידו והנלע"ד כתבתי. והנה שבגוף הדבר שהתיר הרמב"ם בשאר יו"ט של גליות עיקר טעמו ממה דאמר שם במשנה בפרק ר"א דמילה שני י"ט של ר"ה נימול לי"ב, א"כ חזינן שדקדק התנא לומר שני יו"ט של ר"ה והרא"ש בתשובה דחה הוכחה זו וכתב לפי שתנא דמתניתין הי' בארץ ישראל לכך נקט של ר"ה. ואני אמרתי עוד טעם דהתנא נקט של ר"ה לרבותא אף שהוא מלתא דלא שכיחא שיהיה אלול מעוברת אפ"ה לא שרינן מילה שלא בזמנה וק"ו בשני יו"ט של פסח. ואמנם רש"י בפ"ב דערכין במשנה דאין קטן נימול פחות מח' ולא יותר על י"ב, פירש ג"כ אם חלו שני ימים של ר"ה וכו'. א"כ חזינן גם רש"י נוטה לדעת הרמב"ם וא"כ הסומך עליהם להקל לא הפסיד. מהגדול ממינסק ע"ש במה דהכריע כהרא"ש ביו"ט ב' של גליות. ודבריו תמוהין עיין ביצה (דף כ"ב) גבי מכל עינא ודוק:

14. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רנ

תחלת דינו על דברי תורה אשר נפשו היפה בשאלתו לחוות דעתי בענין מילה שלא בזמנה ביום טוב שני של גליות דהחליט המחבר בי"ד סי' רס"ו להחמיר כהרא"ש והש"ך סק"ח כ' להקל כהרמב"ם והנה הש"ך לא ראה תשובת התשב"ץ ח"ג סי' רפ"ד שכל בסוף התשובה אלשון רש"י פסחי' דף מ"ז ע"א ד"ה בי"ט של ר"ה כו' בסוף הדבור י"ט של ר"ה דוקא בזמן לחה"פ לא הי' ב' י"ט של גליות עכ"ל וכל תשב"ץ ונראה מדבריו שאם הי' אפשר שיהי' בי"ט של גליות כמו שאינו דוחה י"ט א' כך אינו דוחה י"ט ב' ולמדנו מדבריו כי מה ששנינו בפ' המילה יש נימול לשמנה כו' חל ר"ה כו' דה"ה בי"ט של גליות דמילה של"ב =שלא בזמנה= אינו דוחה י"ט ב' של גליות אלא דתנא נקט בי"ט של ר"ה דתנא ירושלמי הוא דלית להו בי"ט של גליות ובזמן שמקדשי' עפ"י הראי' דאלו בזה"ז לא משכחת לה בבי"ט שר"ה דאין תשרי חל ביום א' דלא אדו ראש אלא ודאי בזמן שמקדשי' עפ"י הראי' דלית לה בי"ט ש"ג =של גליות= וסרכא דמתני' דמנחות דנקט בי"ט של ר"ה בדוקא נקט ה"נ וה"ה לדידן דאית לן בי"ט ש"ג כי היכי דלא דחי ספק מילה י"ט ב' שר"ה ה"ה י"ט ב' ש"ג והרמב"ם ז"ל תפס לשון המשנה כפשטה כו' וכ"כ בס' המצות הגדול ונראה כי לא בהשגחה כ"כ וראיתי בס' יו"ד שהרא"ש ז"ל כ' בתשובה שאינה דוחה י"ט ב' ש"ג ולא פירש לנו טעמו ונראה שמטעם זה אמרה הרא"ש וראוי לסמוך עליו כ"ש להחמיר ולפי שהוא דבר נוהג תדיר כתבתי זה שמעון בה"ר צמח ז"ל עכ"ל העתקתי הואיל ואפשר שאינו מצוי בגבולו.

ולכאורה נלפע"ד דלפ"י התשב"ץ דסירכא דלישנא דמס' מנחות נקט א"כ תנא בירושלים ממש קאי ולא בשאר ארץ ישראל א"כ מוכח מזה דה"ה וכ"ש ביטש"ג =ביום טוב של גליות= בז"הז אע"פ שאינם אלא ממנהג אבותינו מ"מ לא דחי והוא דהרי בירושלים עצמו לא משכחת ר"ה בספק בשום אופן אלא כשהגיע מנחה ולא באו עדים אז ידעו בודאי כי היום חול גמור בלי שום ספק ואך רבנן גזרו לנהוג בו קודש בשארית היום כדי שלא יזלזלו בו בשנים הבאו' ומפני חששא קלה כזו דחו מצות מילה שלב"ז =שלא בזמנה= ליומא אחרת אחר י"ט א"כ ה"ה לי"ט ב' ש"ג בז"הז דהוה נמי משום שמא יחזור הדבר לקלקולו ויזלזלו בו ועוד שלע"ד ק"י נמי הוא דכבר כתבתי במקום אחר דהך מנהג י"ט ב' קרוב לדאורי' הוא דהוה כדבר שנאסר במנין דאע"ג שנתבטל הטעם לא נתבטל התקנה אא"כ עברה החששא כמ"ש הראשונים ועיי' בקיצר במג"א סי' תס"ח והכא כיון שאפשר בשום אופן בעולם שיחזור הדבר לקלקולו הרי החששא קיימת אע"ג דהטעם בטל דאין כאן ספק מ"מ כיון שהחששא קיימת ה"ל קרוב לדאורייתא משא"כ ר"ה בירושלים מן המנחה ולמעלה דאע"ג דהוה חמור לענין ביצה היינו משום חומרו שהוא ודאי חול ואפ"ה עשאוהו י"ט לא שייך לעשות ב' קדושות מספק וע"כ לעשותו מדרבנן כיומא אריכתא משא"כ בי"ט ש"ג חומרו קולו שהי' מתחלה מספיקא דאורי' ועיי"ז הי' כל א' ספק י"ט ס' חול וב' קדושו' הם גם עתה אין לנו להחמיר יותר ממנהג אבותינו אבל בעצמותו הוה בי"ט ש"ג ק"ו מבי"ט של ר"ה בירושל' לכאורה וצ"ע אהרמב"ם וסיעתו לכאורה.

וראיתי בנב"י קמא סי' למ"ד /ל/ מייתי מלשון רש"י עירובי' ח' ע"ב דבמתני' תנן סתמא לא יותר על י"ב ורש"י פי' בי"ט של ר"ה משמע דס"ל כהרמב"ם ולא עיני בתשב"ץ הנ"ל דמייתי מפירש"י פסחי' מ"ז הנ"ל דלא כהרמב"ם וע"כ רש"י גם בעירובי' שגירת לישנא דש"ס דשבת נקט ולישנא דש"ס דמנחו' ולעולם כהרא"ש ס"ל ולא כרמב"ם...

15. ספר שיחות מוסר: תשל"ב: כז

אך לכשנחונן דבכר נמצא כי טובה גדולה ואושר גדול היא לנו החזרה הק' אור היא תורת חיים המורה לאדם את דרכו על כל צעד ושעל, ומוציאה את האדם מן הספק, ובכל בעיותיו הוא מוצא לו הכרעה בתורה, וכלא תורה האדם אפוף ספיקות ופקפוקים, ומצינו שהספק קשה לאדם מן הודאי אפ"י במקום שהודאי גרוע, וכמ"ש חז"ל (ערכין ח' ב') "צדקתך כהררי א-ל, אלו נגעי אדם, משפטיך תהום רבה, אלו נגעי בתים". ופירש"י "נגעי אדם נכררים בשבוע אחו' אם לטהר אם להחליט, וצדקה גדולה היא זו", ונגעי בתים יש בהם הסגר לשלשה שבועות יעו"ש.

[ולכאורה מה צדקה יש בכך שנגעי אדם נכררים בשבוע אחד, אם נחבר להחליט לטומאה, ואיך קרוי דבר זה צדקה לעונת הסגר בנגעי בתים לשבוע שלישי, שנקרא "תהום רבה" והרי יתכן שלאחר הזמן יטהרנו הכהן, ואי"כ לכאורה איפכא הוי, שנגעי בתים שיש להם תקוה ליטהר הם צדקה לעונת נגעי אדם שנחלטו לטומאה.]

[וראינו מזה, כי נוח הוא לאדם לטבל עליו דין טומאת הבית עם כל הנובע מזה דהיי' נתיצת הבית, מאשר עוד שבוע של ספיקות, ואפ"י ישנה אפשרות שיטהר ביתו, ונגעי אדם שנחלט לטומאה אע"פ שהוא משתלח חוץ למחנה ישראל והוא חשוב כמת, אע"פ כי הרי"ז צדקה גדולה עבורו, כמו שנא' "צדקתך כהררי א-ל".]

והוא החסד הגדול שעשה הקב"ה עם ישראל שנתן להם תורה שמראה לאדם את דרכו הברורה. וכל פרט ופרט בחיים יש לו דין מפורש בשו"ע, ולכל אחד מישראל הלוט תורה, ידוע רצון קונו ומה עליו לעשות.